

Wyrok z dnia 1 października 1997 r.

I PKN 301/97

W razie wątpliwości, czy nastąpiło przejęcie części zakładu pracy w rozumieniu art. 23¹ KP, istotną okolicznością jest także to, że w wyniku dokonanych zmian organizacyjnych nie ma zapotrzebowania na pracę danego pracownika w jego dotychczasowym miejscu i rozmiarze.

Przewodniczący SSN: Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie SN: Józef Iwulski, Walerian Sanetra (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 1 października 1997 r. sprawy z powództwa Marioli F. przeciwko Szkole Podstawowej Nr 3 w T. i Szkole Podstawowej Nr 5 w T. o przywrócenie do pracy lub zapłatę, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu z dnia 21 lutego 1997 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Powódka Mariola F. wniosła kasację od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu z dnia 21 lutego 1997 r. [...], którym Sąd ten oddalił jej apelację od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Turku z dnia 6 grudnia 1996 r. [...]. Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo o uznanie za bezskuteczne dokonanego jej przez pozwaną Szkołę Podstawową Nr 3 w T. rozwiązania umowy o pracę. Oddalone zostało także żądanie o nakazanie stronie pozwanej zatrudnienia jej na stanowisku nauczyciela nauczania początkowego do czasu uprawomocnienia się wyroku.

W kasacji podniesiony został zarzut naruszenia art. 23¹ KP. Kwestionuje się w niej przyjęty w zaskarżonym wyroku sposób wykładni art. 23¹ § 1 KP, a tym samym także jego zastosowanie. Podnosi się w niej ponadto, że uzasadnienie wyroku Sądu

Pracy i Ubezpieczeń Społecznych jest tak lakoniczne, że praktycznie nie pozwala na podjęcie rzeczowej polemiki. Wynika z niego, że powódka była zatrudniona w Szkole Podstawowej Nr 3 w T. jako nauczycielka nauczania początkowego. Korzystała z urlopu macierzyńskiego, wychowawczego, jak również przebywała na zwolnieniu lekarskim w okresie od 4 maja 1993 r. do 14 stycznia 1994 r. W czasie jej nieobecności nastąpiła reorganizacja Szkoły Podstawowej Nr 3 przez redukcję oddziałów z sześćdziesięciu do trzydziestu czterech, co związane było ze zmniejszeniem ilości uczniów z 1938 do 920. Zmiany te były wynikiem uruchomienia z dniem 1 września 1993 r. nowej Szkoły Podstawowej (Nr 5) w T., do której przeszła część uczniów oraz niektórzy nauczyciele ze Szkoły Podstawowej Nr 3. Decyzje o przejściu do nowej szkoły podejmowali sami nauczyciele oraz rodzice uczniów. Sąd drugiej instancji uznał, że Sąd Pracy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny sprawy. Uznał także, że nie nasuwa zastrzeżeń zakwalifikowanie ustalonego stanu faktycznego jako nie mieszczącego się w dyspozycjach art. 23¹ KP, a więc że w związku ze zmniejszeniem liczby uczniów w Szkole Podstawowej Nr 3 i powstaniem w tej samej miejscowości (w T.) nowej szkoły (Nr 5) nie doszło do przejęcia części zakładu pracy w rozumieniu art. 23¹ KP. Sąd Pracy rozstrzygnięcie swoje - w ocenie Sądu drugiej instancji - oparł na szczegółowej analizie reorganizacji Szkoły Podstawowej Nr 3, a w szczególności zmniejszenia liczby uczniów - oddziałów, a także nauczycieli, z którymi zawierano w nowej szkole nr 5 nowe umowy o pracę (a więc rozwiązano poprzednie). Opisana sytuacja skutkuje w pełni nawiązanie zupełnie nowego stosunku pracy z nowym pracodawcą, a tym samym przesądza o wyłączeniu stosowania art. 23¹ KP i wynikających z niego skutków prawnych. Okoliczność, że nie nastąpił podział majątku reorganizowanej szkoły, dodatkowo powyższe rozumowanie uzasadnia".

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest uzasadniona. Rozstrzygając sprawę Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych nie wziął bowiem pod uwagę, że skutek przewidziany w art. 23¹ KP, tj. wejście w prawa i obowiązki objęte łączącym strony stosunkiem pracy przez nowy podmiot, który przejmuje w całości lub w części zakład pracy, następuje w sposób automatyczny (z mocy samego prawa) i niezależnie od tego, czy i jakie czynności prawne dotyczące stosunku pracy są dokonywane przez strony. Strony, tj. w tym wypadku poprzedni pracodawca, nowy pracodawca i pracownik, nie mogą wyłączyć

skutku wynikającego z art. 23¹ KP; mogą jedynie rozwiązać poprzedni stosunek pracy (z poprzednim pracodawcą), bądź też rozwiązać go z nowym pracodawcą (oczywiście przy spełnieniu wymagań przewidzianych przez prawo). Dla oceny tego, czy skutek taki następuje, bez znaczenia jest to, czy i jakie umowy o pracę są nawiązywane w nowym miejscu pracy (u pracodawcy, który przejął w części lub w całości zakład pracy), wejście w prawa strony przez nowego pracodawcę odbywa się bowiem w sposób automatyczny (z mocy samego prawa). Zawierane z nim umowy mogą mieć jedynie takie znaczenie, że kształtują one w nowy sposób (doprecyzowują warunki) istniejące już stosunki pracy. To, że takie umowy były zawierane z częścią nauczycieli, którzy przeszli ze Szkoły Podstawowej Nr 3 do Szkoły Podstawowej Nr 5 nie ma więc żadnego znaczenia dla oceny, czy miało w istocie miejsce przejęcie części zakładu pracy (Szkoły Podstawowej Nr 3) przez nowego pracodawcę (Szkołę Podstawową Nr 5). Za istotne, z uwagi na charakter zakładu pracy - jakim jest szkoła podstawowa - w którym dominują zadania pozaprodukcyjne i pozamajątkowe, gdyż jego celem jest wychowywanie i kształcenie dzieci i młodzieży, nie może być uznane to, że nowa szkoła nie była tworzona z wykorzystaniem majątku Szkoły Podstawowej Nr 3. Rozstrzygające jest natomiast to, czy i w jakim zakresie zadania realizowane przez jedną szkołę zostały przejęte przez drugą. Zadania te związane są zaś z kształceniem dzieci i młodzieży, a to oznacza, że z przejęciem zakładu pracy lub jego części, w przypadku takiego zakładu pracy jak szkoła, mamy do czynienia wtedy, gdy zadania dydaktyczno-wychowawcze, wykonywane przez jedną szkołę stają się (są realizowane) w części lub w całości zadaniami nowej (innej) szkoły. Jeżeli w części są one przejmowane przez inną szkołę, to w rachubę wchodzi przejęcie części zakładu pracy w rozumieniu art. 23¹ KP. Ustalenie w takim wypadku, czy stosunek pracy danego pracownika był związany z tą częścią zakładu pracy, która została przejęta przez nowego pracodawcę, może napotykać na spore trudności, już chociażby z tego powodu, iż stroną stosunku jest zakład pracy (pracodawca), a nie jego część. Z woli ustawodawcy - która jest tu rozstrzygająca - "przejęcie" w rozumieniu art. 23¹ KP następuje także wtedy, gdy dotyczy ono także części zakładu pracy. W przypadku powódki istotną z tego punktu widzenia okolicznością jest to, że w szkole, w której była zatrudniona, w następstwie zmniejszenia się liczby dzieci, które do niej uczęszczały, co spowodowane zostało utworzeniem w tym samym mieście nowej szkoły, brak jest dla niej zatrudnienia. Oznacza to tym samym, że ta część zakładu pracy, rozumianego jako zadanie, z którym powiązana jest określona grupa dzieci podlega-

jących nauczaniu, została przejęta przez inny zakład pracy (Szkołę Podstawową Nr 5 w T.). Skoro bowiem w dotychczasowym miejscu pracy powódki (Szkoła Podstawowa Nr 3) nie ma dla niej pracy, przy czym spowodowane to zostało zmniejszeniem się liczby nauczanych w niej dzieci, co z kolei pozostaje w bezpośrednim związku z utworzeniem nowej szkoły, to na zasadzie domniemania faktycznego należy przyjąć, iż część Szkoły Podstawowej Nr 3, w której (w sensie faktycznym) była zatrudniona powódka, przejęta została przez Szkołę Podstawową Nr 5. Przy stosowaniu art. 23¹ KP w razie wątpliwości, czy doszło do przejęcia części zakładu pracy - zwłaszcza gdy jest to zakład realizujący cele i zadania publiczne - przez inny zakład pracy oraz czy zatrudnienie pracownika łączy się z tą częścią zakładu, która została przejęta, ważną wskazówką przemawiającą na rzecz twierdzenia, iż przejęta została ta część zakładu pracy, w której był on zatrudniony, jest to, czy po dokonanych zmianach w dalszym ciągu istnieje rzeczywiste zapotrzebowanie na jego dotychczasową pracę w tym samym miejscu i rozmiarze.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹³ KPC oraz art. 108 § 2 KPC w związku z art. 393¹⁹ KPC orzekł jak w sentencji.

=====